

А.В. ЗАЙЦЕВ, О.А. ЧОРНОКУР

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Дніпровський державний медичний університет
(ректор – акад. НАМН України, проф. Т.О. Перцева)*

На громадську охорону здоров'я вплинуло повномасштабне російське вторгнення в Україну, що торкнулося як прифронтових, так і тилкових регіонів країни. Постійні загрози життю та здоров'ю, включаючи військові операції, ракетні удари та психологічний стрес, що виникає внаслідок цих переживань, сприяють виникненню травм, тривожності та депресії серед усіх категорій населення [5]. Війна, яка триває вже четвертий рік, має величезний вплив і на систему освіти, викликаючи зміни не тільки в самих процесах навчання, а й порушуючи основні соціальні, гуманістичні та безпечні аспекти навчального середовища [2, 3]. Особливі виклики постали саме перед медичною освітою [8]. Студенти-медики та викладачі стикаються з численними перешкодами: обмежений доступ до клінічних баз, перебої в навчальному процесі, зміна структури патології та контингенту пацієнтів. Зростаючи поширеність тривожності, стресу, депресії та симптомів посттравматичного стресового розладу у студентів та викладачів також негативно впливають на успішність навчання [4, 6]. В таких умовах вдосконалення методів викладання, розробка та розвиток нових форм навчання набувають важливого значення в підготовці майбутніх лікарів [1]. Система забезпечення якісної підготовки повинна адаптуватися до нових реалій та реагувати на відповідні виклики, одночасно модифікуючи старі та створюючи нові моделі академічної взаємодії викладачів і студентів. Важливо використовувати

адаптовані та ефективні методи навчання, які б компенсували втрати в практичній підготовці та сприяли збереженню якості освіти.

Традиційна методика проблемно-орієнтованого навчання передбачає спілкування викладача зі студентами та постійний контроль засвоєння навчального матеріалу. Дана модель носить директивний характер і є дещо одностороннім процесом – викладач є активною стороною, що передає потік інформації. Також останнім часом акцент підготовки майбутніх лікарів значно змістився в бік розв'язування тестових завдань, що обумовлено підготовкою студентів до складання іспитів КРОК. Перевагами тестів є швидкість перевірки знань, об'єктивізація та можливість автоматизації процесу. В той же час тести не розвивають комунікативних навичок, завжди мають варіанти відповідей, що часто призводить до банального заучування «прив'язки» ключового слова в тестовому завданні та правильної відповіді.

Одним із напрямів покращення якості підготовки кадрів є застосування інноваційних освітніх технологій, насамперед інтерактивних методів навчання, до яких можна віднести впровадження так званих кейсових технологій. Кейс-метод, чи метод конкретних ситуацій, принципово відрізняється від проблемно-орієнтованого навчання тим, що має конкретну мету, проблему, актуальність, розвиває аналітичне мислення та провокує дискусію. Сутність кейс-методу полягає у самостійній діяльності студентів у

змодельованій ситуації, яка дає можливість об'єднати теоретичну підготовку і практичні навички та дозволяє застосувати набуті знання до вирішення практичних завдань.

Кейси в галузі медицини є інтерактивним засобом аналізу конкретної ситуації, що відображає стан здоров'я пацієнта, проведення диференціальної діагностики та вибору лікувальної тактики. Складовими кейс-методу є обговорення та дискусія. При цьому студенти спільними зусиллями аналізують ситуацію – case, що дозволяє їм виробити практичне рішення, завершеним якого є оцінка запропонованих алгоритмів, вибір найкращого з них у контексті поставленого завдання чи проблеми [7]. Застосування кейсів доповнює традиційні методи навчання (лекції та практичні заняття) та спрямоване не стільки на отримання нових знань, скільки на формування у майбутніх лікарів професійної компетентності та розвиток клінічного мислення.

На кафедрі оториноларингології Дніпровського державного медичного університету активізація використання кейс-методу почалась з початком пандемії та продовжилась після введення військового стану, оскільки саме ця методика дає змогу максимально покращити якість засвоєння матеріалу студентами в умовах обмеження доступу до клінічних баз та перебоїв в навчальному процесі.

Кейси з оториноларингології містять вступну інформацію щодо пацієнта: скарги, анамнез хвороби та життя, дані первинного огляду, дані інструментальних та лабораторних досліджень. Студенту пропонується інтерпретувати результати об'єктивних, інструментальних та лабораторних методів досліджень чи запропонувати додаткові методи обстеження. Підвищенню мотивації студентів до навчання сприяє використання сучасних комп'ютерних технологій, які на сьогоднішній день стали невід'ємною частиною освітнього процесу у медицині. Тому усі кейси доповнюються інтерактивними елементами, фотографіями та відеозаписами конкретної клінічної ситуації.

Завдання зазвичай обговорюються колективно, заслуховуються різні варіанти рішення, їх обґрунтування, та обирається оптимальне рішення. При складанні кейсів

джерелами служили випадки з власної практики викладачів, клінічні ситуації, описані у навчальних та періодичних виданнях з оториноларингології. Залежно від теми заняття та підготовки студентів ситуація модулюється у кожному кейсі. Студент може одразу отримати повну інформацію про пацієнта, або повинен самостійно запитати необхідні дані у викладача. Наприклад, після ознайомлення з клінічною ситуацією студент пропонує план обстеження і лише наступним етапом отримає результати, потім розробляється алгоритм лікування. На останньому етапі кейсу, де пропонують лікування, можна доповнити кейс маніпуляціями та оцінити практичні навички.

Після закінчення циклу студенти мають можливість висловити свої враження від навчання на циклі, якості наданого матеріалу, методики проведення заняття та отриманих знань, а також надати пропозиції що до покращення роботи в майбутньому. Зазвичай студенти показують високу зацікавленість у вирішенні кейсів, наголошують на важливості всіх етапів обстеження пацієнта. Особливий інтерес викликають випадки, де немає єдиного рішення, і ситуація розвивалась залежно від дій студента, а також міждисциплінарні кейси, де інтегруються знання з отоларингології, хірургії, неврології, стоматології тощо. У підсумку використання кейсів покращило рівень проведення занять, якість засвоєння теоретичних і практичних та підвищило зацікавленість до предмета з боку студентів.

Таким чином, в умовах військового стану кейс-метод став важливим інструментом для підтримки якості практичної підготовки студентів. Його застосування сприяє розвитку клінічного мислення та комунікативних навичок в складних умовах навчання. В той же час воєнні дії призвели до зміщення акцентів у медичній допомозі – збільшилася кількість невідкладних станів, травм обличчя та шиї, втрат слуху, вибухових ушкоджень. Це зумовлює потребу у створенні специфічних кейсів, які дають змогу розглянути дії майбутніх лікарів у критичних ситуаціях. Особливо ефективними є міждисциплінарні кейси, де інтегруються знання з отоларингології та інших медичних дисциплін.

References

1. Dihtiar VA, Kharitonuik LM, Kaminska MO, Lukianenko DM. Scientific-methodical and organizational accompaniment process of the students' education in the child's surgery, orthopaedy and traumatology department of "DMA Ministry of Health of Ukraine" for innovations implementation in the higher medical educational establishments of Ukraine. *European Humanities Studies: State and Society*. 2017; 4 (2). pp. 193-207. ISSN 2450-6486. Available from: <https://repo.dma.dp.ua/3571/>.
2. Goncharuk-Khomyn M, Kaliy V, Pohorilyak R, Cavalcanti A, Keniuk A, Yavuz Y, et al. Impact of war on foreign students' satisfaction with quality of dental and medical education in Ukraine. *Braz Oral Res*. 2023 Mar 31:37:e026. doi: 10.1590/1807-3107bor-2023.vol37.0026.
3. Kimhi S, Eshel Y, Marciano H, Adini B. Impact of the war in Ukraine on resilience, protective, and vulnerability factors. *Front Public Health*. 2023 Jun 16:11:1053940. doi: 10.3389/fpubh.2023.1053940.
4. Korda M, Shulhai A, Shevchuk O, Shulhai O, Shulhai AM. Psychological well-being and academic performance of Ukrainian medical students under the burden of war: a cross-sectional study. *Front Public Health*. 2025 Jan 6;12:1457026. doi: 10.3389/fpubh.2024.1457026.
5. Kurapov A, Danyliuk I, Loboda A, Kalaitzaki A, Kowatsch T, Klimash T and Predko V. Six months into the war: a first-wave study of stress, anxiety, and depression among in Ukraine. *Front Psychiatry*. 2023 May 10:14:1190465. doi: 10.3389/fpsyt.2023.1190465.
6. Lyndon MP, Strom JM, Alyami HM, Yu T-C, Wilson NC, Singh PP, et al. The relationship between academic assessment and psychological distress among medical students: a systematic review. *Perspect Med Educ*. 2014 Dec;3(6):405-418. doi: 10.1007/s40037-014-0148-6.
7. Pavlyshyn HA, Bihunyak TV, Savaryn TV. [Case study method in medical education]. *MO [Internet]*. 2015 Oct. 14;(3). Available from: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/view/4975. [Article in Ukrainian].
8. Srichawla BS, Khazeei Tabari MA, Găman MA, Munoz-Valencia A, Bonilla-Escobar FJ. War on Ukraine: impact on Ukrainian medical students. *Int J Med Stud*. 2022 Jan-Mar;10(1):15-17. doi: 10.5195/ijms.2022.1468.

Надійшла до редакції 14.04.2025

© А.В. Зайцев, О.А. Чернокур, 2025

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Зайцев АВ, Чернокур ОА

Дніпровський державний медичний університет; Дніпро, Україна

Email: zavlor@ukr.net

А н о т а ц і я

Військові дії в Україні спричинили значні виклики як для населення, так і для здобувачів різних форм освітнього процесу. Постійний стрес, небезпека, вимушені перебої у навчанні негативно впливають на стан студентів і викладачів та погіршують якість медичної освіти. Особливу актуальність в умовах війни набуває використання інноваційних методів навчання, серед яких особливе місце займає кейс-метод. Він дозволяє інтегрувати теоретичні знання з практичними навичками, сприяє розвитку клінічного мислення, комунікацій та самостійності студентів. Особливо ефективними виявилися міждисциплінарні кейси, що моделюють реальні клінічні ситуації. Використання інтерактивних елементів, таких як фото, відео та комп'ютерні технології, підвищує мотивацію до навчання. Зворотний зв'язок від студентів підтверджує ефективність методу. В умовах війни кейс-метод стає ключовим елементом забезпечення якості медичної освіти.

Ключові слова: кейс-метод, медична освіта, воєнний стан.

USING THE CASE METHOD FOR STUDENTS IN CONDITIONS ON MARTIAL LAW

Zaitsev AV, Chornokur OA
Dnipro State Medical University; Dnipro, Ukraine
Email: zaylor@ukr.net

A b s t r a c t

Military actions in Ukraine have caused significant challenges for both the population and students of various forms of education. Constant stress, danger, forced interruptions in education negatively affect the condition of students and teachers and worsen the quality of medical education. The use of innovative teaching methods, among which the case method occupies a special place, is of particular relevance in the context of war. It allows to integrate theoretical knowledge with practical skills, promotes the development of clinical thinking, communication and independence of students. Interdisciplinary cases modelling real clinical situations have proven to be particularly effective. The use of interactive elements, such as photos, videos, and computer technology, increases motivation to learn. Feedback from students confirms the effectiveness of the method. In times of war, the case method becomes a key element in ensuring the quality of medical education.

Keywords: case method, medical education, martial law.